

СВІТОВИЙ ЛІДЕР ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ОСВІТИ Московському державному університету ім. М.В. Ломоносова — 250 років

Втілення в життя ідеї Михайла Васильовича Ломоносова про створення в Москві університету відіграло видатну роль у розвитку російського суспільства. Докладно про це йшлося на ювілейних урочистостях, присвячених 250-й річниці від дня заснування Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова.

Центральним заходом стала міжнародна конференція «250-річчя Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова», що відбулася 24 січня ц.р. в актовому залі МДУ. На цьому форумі ректор МДУ академік В.А. Садовничий виступив з доповіддю «Історія Московського університету — історія освіти і науки в Росії».

Доповідач зазначив, що створення Московського університету — це результат спільних зусиль трьох історичних сил: молоді російської науки, просвітительських поглядів й устремлінь російського суспільства та державної влади. Феномен університету неможливо збагнути без урахування впливу національних традицій на розроблену за європейським зразком концепцію цього закладу. Зерна європейської вченості, потрапивши на російський ґрунт, опинилися у сприятливому середовищі і дали величне древо вітчизняної науки й освіти.

Глибоко усвідомлюючи свою історичну місію, чуйно реагуючи на запити і потреби суспільства, Московський університет від моменту свого народження перетворився на центр освіти і культури, двигун суспільної думки. При ньому були створені дру-

карня, бібліотека, що працювали не тільки на університет, а й слугували інтересам усієї країни.

Бібліотечна і видавнича справа стала невід'ємною і найважливішою складовою розвитку Московського університету. Видавництво, створене практично відразу після заснування навчального закладу, почало свою діяльність друкуванням творів Ломоносова; воно випускало праці університетських професорів, оригінальні російські і перекладні підручники, історичні документи і пам'ятки стародавнього мистецтва.

Доповідач особливо підкреслив, що наука в Московському університеті завжди розвивалася у нерозривному зв'язку з Російською академією наук. Розділити вчених університету й академії на університетських й академічних неможливо, бо інтеграція стала органічною формою і сутністю ефективної взаємодії цих установ. Найважливішим кроком у цьому напрямку є формування мережі науководослідних інститутів при МДУ. Саме фундаментальна наука — той міцний фундамент, на якому базується університетська освіта.

Ректор звернув увагу присутніх на таку проблему. Протягом останніх років у світі запанувала тенденція розглядати науку, а разом з нею й освіту, переважно у площині короткотермінової економічної доцільності. При цьому прагнення до одержання швидкої фінансової віддачі починає ставати перешкодою у розвитку фундаментальних наукових досліджень. Адже часто не враховується, що саме фундаментальна наука має

Президент МААН академік НАН України Б.Є. Патон, президент Республіки Киргизії А.А. Акаєв, ректор МДУ В.А. Садовничий на відкритті конференції (фото М. Малишка)

дати результати, які, хоча і поступаються за швидкістю впровадження, але незрівнянні як за своєю економічною ефективністю, так і за соціальним значенням. Необхідно захистити науку й освіту від непродуманої абсолютизації ринкових механізмів у цій сфері, що загрожує стратегічними втратами більш відчутними, ніж одномоментна вигода.

Сьогодні в Московському університеті ведуться дослідження практично по всьому спектру сучасної науки. Математики, фізики, хіміки, біологи, представники інших галузей на найвищому рівні виконують фундаментальні дослідження, які відкривають нові сторінки людського пізнання. Багато результатів знаходять застосування в розвитку сучасних передових технологій: це нанотехнології, лазери, біотехнологія та біоінженерія.

Усі 250 років своєї історії Московський університет не тільки навчав, освічував, а й виховував. Тут створювалися національні цінності, формувалася новий тип особистості, що поєднувала любов до науки, професійні знання з високими моральними якостями, цивільною відповідальністю, з могутньою духовною енергією. Універсальний дух, який об'єднує вихованців МДУ, — не менша цінність, аніж отримані знання.

Московський університет сьогодні — один з найбільших у світі, де зосереджено найпотужніший інтелектуальний потенціал.

А починався він із 30 студентів, сьогодні ж їх — 40 тисяч. Після освоєння нової території кількість студентів практично подвоїлася. Спочатку університет мав три факультети, тепер їх — 29. Нині — це величезне місто науки з населенням понад 100 тисяч осіб, що має більше 150 університетів-партнерів у ста країнах. У МДУ працюють понад 5200 професорів і викладачів, майже 4900 наукових співробітників. Московський університет — це величезний згусток національної інтелектуальної еліти Росії. За всі роки його діяльності країна щедро черпала тут кадри вчених і просвітителів, державних і регіональних діячів, представників художньої інтелігенції, імена яких прикрашають вітчизняну і світову історію.

Університет зустрів ювілей грандіозними справами, зазначив доповідач. Окрім фундаментальної бібліотеки, на новій території буде зведено медичний центр і нові навчальні корпуси. Найсучаснішим науковим устаткуванням переоснащуються університетські лабораторії. Видається серія «Класичний університетський підручник», до якої ввійдуть 250 книг, написаних професорами МДУ. Всі разом ці книги стануть всеосяжним університетським підручником, що представляє кращі надбання науково-методичної думки. Це, а також багато чого іншого із досягнутого перед ювілеєм дасть змогу університету зробити новий ривок у наукових дослідженнях і підготовці фахівців.

* * *

На святкування ювілею до МДУ прибули понад сто делегацій, більше трьохсот зарубіжних учасників конференції. Серед гостей була і група вчених Національної академії наук України, ректори українських університетів.

Друкуємо виступ на ювілейних урочистостях президента МААН академіка НАН України Б.Є. Патона.